

Isten szabadítása a szégyenérzetből

Foglaljuk össze röviden, mit tudtunk meg eddig a szégyenérzetről. Egész témánk szempontjából a legfontosabb az, hogy a Biblia tanúsága szerint feltétlenül szükséges a bűneink beismeréséhez és a valódi bűnbánat megszületéséhez. Nemcsak szánakozó, tapintatos odafordulással és kérdésekkel próbál meg rávezetni bennünket Isten arra, hogy lássuk be végre természetünk velejéig romlott mivoltát, és szégyelljük magunkat a helytelen tetteink miatt, hanem több helyen határozottan fel is szólít erre:

„Én megerősítem frigyemet veled, s megismered, hogy én vagyok az Úr. Hogy megemlékezz és pirulj, s meg ne nyisd többé szádat szégyenletedben, amikor megkegyelmezek neked mindenekben, valamit cselekedtél, azt mondja az Úr Isten.”¹

„Te, embernek fia, hirdesd Izrael házának ezt a házat, hogy piruljanak vétkeik miatt. És mérjék utána arányosságát; és ha pirulni fognak mind amiatt, amit cselekedtek: e ház formáját és berendezését, kijáratait és bejáratait és minden formáit és minden rendeléseit és minden formáit és minden törvényeit jelentsd meg nekik, és írd meg szemeik előtt, hogy megtartsák minden formáját és minden rendeléseit, s azokat cselekedjék.”²

Azt olvashatjuk ezekben az igékben, hogy Isten kegyelme a választott nép elpártolásai kapcsán nem arra volt hivatott, hogy enyhítse Izrael szégyenét, hanem épp ellenkezőleg: növelte azt, hogy a zsidó nép belássa végre, milyen esztelen és szörnyű dolog volt jobban bízni mindenféle bálványban, mint az élő, igaz Istenben.

Ugyanakkor arra a következtetésre is eljutottunk az előző cikkekben idézett igék tanulmányozása révén, hogy a szégyenérzet rendkívül káros következményekkel is járhat. Gondoljunk csak olyan bibliai szereplőkre, mint Káin, Júdás vagy Ézsau. Arra a kérdésre keressük tehát a végső választ, mi lehet vajon az oka annak, hogy az egyik embert (például Ábelt) a bűnei miatt érzett szégyen valódi bűnbánathoz,

méltatlanságának teljes és őszinte beismeréséhez segíti, míg a másikat (például Káint) az önigazultságában keményíti meg?

Péter apostol története mindkét - Ábel és Káin által jelképezett - csoport számára tanulsággal szolgál. A Krisztus példázatai c. könyvből idézek ehhez egy szakaszt:

„Tanítványsága korai szakaszában Péter erősnek tartotta magát. A farizeushoz hasonlóan azt gondolta, hogy nem olyan, mint »egyéb emberek«. Amikor Krisztus elárultatása estéjén figyelmeztette tanítványait, hogy »ezen az éjszakán mindnyájan megbotránkoztok bennem«, Péter magabiztosan kijelentette, hogy »ha mindnyájan megbotránkoznak is, de én nem« (Mk 14,27-29). Péter nem tudta, milyen veszélyben van. Önbizalma félrevezette. Képesnek tartotta magát arra, hogy ellenálljon a kísértésnek, de amikor pár óra múlva szembesült a próbával, átkozódva és káromkodva tagadta meg Urát. Amikor a kakas kukorékolása eszébe juttatta Krisztus szavait, saját tettén megdöbbenve megfordult, és Mesterére nézett. Abban a pillanatban Krisztus ránézett Péterre, és fájdalmas tekintetében, amelyben könyörület és szeretet tükröződött, Péter megértette önmagát. Kiment, és keserves sírásra fakadt. Krisztus tekintete összetörte a szívét. Péter fordulóponthoz érkezett, és keserűen megbánta bűnét. Bűnbánata és töredelme olyan volt, mint a vámszedőé, és hozzá hasonlóan kegyelemre talált. Jézus tekintete bocsánatáról biztosította. Magabízása eltűnt. Soha többé nem tett önmagáról nagyzó kijelentéseket, és nem dicsekedett. (...) Péter bukása nem hirtelen következett be, hanem fokozatosan. Magabízása elhitette vele, hogy meg van mentve, és lépésről lépésre vitte lefele a lejtőn, míg végül megtagadta Mesterét. (...) Szükséges volt, hogy Péter megismerje jellemhibáit és ráutaltságát Krisztus hatalmára és kegyelmére. (...) Az elbizakodottság vezetett Péter bukásához, míg a megbánás és megaláztatás nyomán állhatott újra talpra. Azért örökített meg ez az eset, hogy minden bűnét bánó bűnösnek reményt adjon. Bár Péter súlyosan vétkezett, mégsem lett elfeledve vagy elhagyva. Krisztus szavai szíve mélyébe ivódtak: »De én imádkoztam érted, hogy el ne fogyatkozzék a hited.« (Lk 22,32) Gyötrő lelkiismeret-furdalással viaskodva ez az imádság és Krisztus szerető, könyörülő tekintete reményt adott neki.”³

Egyértelműen levonhatjuk Péter történetéből azt a tanulságot, hogy igaz önismeretre kell jutnunk, ismernünk kell valódi állapotunkat, hogy érezzük Krisztus segítségének szükségességét. Az apostol képes volt belátni bűnös voltát,

és felismerte, hogy Krisztus kegyelmére van szüksége. Hittel bele tudott kapaszkodni a kegyelembe, s bűnei megvallása és azok őszinte megbánása után el is nyerhette a bűnbocsánatot.

Hol ragadhatjuk meg azonban azt a lényegi pontot, amely által Péter a bűne tudatából fakadó szégyene ellenére is képes volt Istenhez folyamodni szabadításért, Júdást ellenben annak hiánya az öngyilkosságig kergette? Péter és Júdás bukásuk után hasonlóképpen kiálthattak fel: „Mit tettem!” Valami azonban Péternek Isten felé egyengette az útját, Júdásnak pedig a végső elkeseredés irányába. De feltehetjük máshogy is a kérdést: Mi az, aminek Ézsau nem volt a birtokában, hogy megtalálhatta volna a „megbánás helyét”, Pétert viszont Isten szerinti bűnbánatra vezette? Péter története is, de az eddig vizsgált igehelyek sokasága is egy irányba mutat e kérdések megválaszolásának tekintetében, ez pedig nem más, mint Isten lényének, jellemének és akaratának valódi ismerete, és az ebben való megingathatatlan hit.⁴

Tágítsuk ki az egész kérdéskör dimenzióját Isten megváltási tervére, hogy pontosan megértsük, mit is jelent ez. Azt állapítottuk meg a szégyenérzetről, hogy mindkét minőségében (káros és hasznos) egyedül a bűn világában értelmezhető. Azt is láttuk, hogy a kettő között az a hatalmas különbség, hogy a negatív értelemben vett szégyenérzet, a valódi istenismeret hiányában, különböző lelki magatartásformákon és azok megnyilatkozásain keresztül eltávolít Istentől – míg a pozitív irányultságú szégyen átérzése, az Isten valódi megismerésén alapuló hittel karöltve, valóságos bűnbánathoz és bűnbocsánathoz vezet. Mindezek nyomán azt a végkövetkeztetést vonhatjuk le Isten szégyenérzetből való szabadítását illetően, hogy Isten nem is abból akar megszabadítani bennünket: hiszen ha nem lenne, nem juthatnánk el törvényszegéseink és valódi természetünk belátására, a bűneink miatti őszinte bánkódásra. Azonban egyedül e feltételek megléte esetén nyerhetjük el Isten bocsánatát és elfogadását, Krisztus érdemeire nézve. Istennek valójában az a célja és vágya, hogy lerombolja a falat, amely a bűntudattól, szégyentől és félelemtől hajtott vétkeket meggátolja abban, hogy elismerje saját méltatlanságát, és elveszett, a jót teljességgel nélkülöző állapotának valóságosságát:

„Tudom, hogy nem lakik énbennem, azaz a testemben jó; mert az akarás megvan bennem, de a jó véghezvitelét nem találom.”⁵ „Nincs egy igaz ember is a földön, aki jót cselekedne és nem vétkezne.”⁶ „Senki sem jó, csak egy, az Isten.”⁷

Az igaz istenismeret révén a Teremtő tehát saját képét akarja helyreállítani az emberben. Ez szabadításának a lényege.

Sátánnak kezdettől fogva az volt a célja, hogy bizalmatlanságot ébresszen az emberben Istennel szemben. „Sátán félrevezette az emberiséget, hogy Istenben olyan lényt lásson, akinek legfőbb tulajdonsága a szigorú igazságosság, aki hajthatatlan bíró és kegyetlen hitelező. Olyan lénynek tüntette fel az Alkotót, aki bizalmatlanul tekint az emberek gyengéire, hogy azonnal lesújtson rájuk ítéleteivel. Jézus éppen azért jött a Földre, hogy eltávolítsa a sötét árnyat, amely elfedte Isten irántunk érzett végtelen szeretetét.”⁸

Az ember ellensége mindenáron és minden képességével arra törekszik, hogy eltorzítsa bennünk a helyes istenképet. „Csakugyan azt mondta Isten, hogy a kertnek egy fájáról se egyetek?” (...) Bizony nem haltok meg.”⁹ Eszközei mit sem változtak az évezredek folyamán. Ezek közül is kiemelkedik a hazugság és a vádolás: „Emberölő volt kezdettől fogva, és nem állott meg az igazságban, mert nincsen őbenne igazság. Amikor hazugságot szól, a sajátjából szól; mert hazug és hazugság atyja.”¹⁰ „Atyánkfiainak vádolója levettetett, aki vádolta őket éjjel és nappal a mi Istenünk előtt.”¹¹

Jellemző Sátánra az a taktika, hogy miután bűnbe viszi az embert, megvádolja Isten előtt a bűn elkövetése miatt, amire ő kísértette. Az önvádon keresztül pedig a bűnös magát is kárhoztatja, megveti. Egyedül, elhagyatva, Istentől távol, félve attól, hogy számára már nincs irgalom, reménytelennek tűnik a bűneiben vergődő ember helyzete. A bűn természetéből fakadóan első reakciója mégsem az, hogy belássa és elismerje Isten előtt vétkeit, és elfogadja az Isten által felkínált szabadulást, hanem a szégyentől és a pusztító erejű önvádtól hajtva vezekelni akar bűnei miatt, jóvá akarja valahogy tenni azokat, bizonyítani kívánja saját jóságát és igazságát, érdemszerző cselekedetek által. De mindez valójában csak arra irányul, hogy elfedje önmaga előtt is szégyenletes tetteit és jellemét, hogy ne kelljen segítségért folyamodnia Istenhez, s elismernie a Tőle való teljes függését.

Akiben viszont a Teremtő helyre tudja állítani a helyes istenképet, az, ha félve is, és szégyenében a fejét lehajtva, de Isten elé járul bűneivel együtt, mert „megismerte és elhitte az Isten iránta való szeretetét”,¹² és belátta, hogy nem vezet más út a bűneiből való szabaduláshoz és üdvössége elnyeréséhez, mint

feladni magabizását, büszkeségét, saját érdemeire való hivatkozását, és hit által elfogadni Krisztus érte hozott áldozatát.

Isten azt akarja velünk megértetni, hogy SEMMI érdemünk nincs és nem is lehet az üdvösségünk megszerzésében, mert „kegyelemből tartatunk meg hit által, és ez nem tőlünk van, hanem Isten ajándéka ez”.¹³ Krisztus pedig „tökéletességre jutván, örök üdvösség szerzője lett mindazokra nézve, akik neki engedelmeskednek”.¹⁴

Akiben helyreáll Isten valódi ismerete, az nem vádoltatik többé, és „bizodalommal járul a kegyelem királyiszékéhez, hogy irgalmasságot nyerjen és kegyelmet találjon”.¹⁵ „Szeretteim, ha szívünk nem vádol minket, bizodalomunk van az Istenhez.”¹⁶ Isten sohasem vádol. Sátán módszere ez. Az Isten és Sátán jelleme és emberrel való bánásmódja közötti hatalmas különbséget egy evangéliumi feljegyzés, a házasságtörő nő esete örökíti meg talán a legszebben és legérzékletesebben. Miután az írástudók és a farizeusok bevádolnak egy parázna nőt Jézus előtt, hogy Őt magát is megkísértsék, Krisztus tapintatosan mutat rá céljuk alattomoságára, eljárásuk igazságtalanságára és becstelenségére. Megszólaló lelkiismeretüktől vádoltatva magukra hagyják Isten Fiát és az asszonyt, aki valóban vétkes volt. Jézus hozzá intézett szavaiban mutatkozik meg igazán Isten jósága és az emberek iránti végtelen jóakarata: „Asszony, hol vannak azok a te vádlóid? Senki sem kárhoztatott-é téged? (...) Én sem kárhoztatlak: eredj el, és többé ne vétkezz!”¹⁷

Isten pontosan tudja, milyen iszonyú ereje van bármilyen vádnak, de különösen az önvádnak, amely csak még tovább erősíti a bűntudat és szégyenérzet által felgerjesztett félelmet Istennel szemben. Ha hiányzik belőlünk az igaz Isten ismerete, vagy a vágyódás az Ő valódi lénye után, akkor a szégyen és az önvád a meg nem érdemeltség érzésével társulva meggátol minket abban – egyfajta önsajnálatot és önkárhoztató magatartást előidézve –, hogy elfogadjuk Istentől az Ő legnagyobb és legértékesebb ajándékát: Jézus Krisztust. Olyan felfoghatatlanul nagy és értékes ajándék Krisztus kereszthalála, hogy a bűnei szégyenétől és méltatlansága tudatától menekülő ember el sem meri hinni, hogy ez az ajándék az övé is lehet. Inkább lemond róla, vagy megpróbál érte tenni valamit. De nem tehet semmit, mert őszüleink bűne, amely „minden emberre elhatott, mivelhogy mindenek vétkeztek”,¹⁸ oly visszataszító és förtelmes volt Isten szemében, hogy

nem kisebb elfedező áldozatot követelt az ember megmeneküléséért, mint az örökkévaló Isten Fiának életét, aki büntelen földi élete ellenére önként vállalta bűneink jogos büntetésének elszenvedését.

Isten nem fogadhat el semmit tőlünk, semmilyen érdemünket nem mutathatjuk fel előtte, semmilyen módszerrel nem kényszeríthetjük ki, hogy elfogadjon bennünket, mert a legkisebb emberi igyekezetünkkel is meggyaláznánk és akaratlanul is semmibe vennénk azt a végtelen mélységű áldozatot, amelyet Krisztus hozott értünk a Golgotán.

„A saját erőnkre épített jó döntések semmit sem érnek. A világ összes fogadalma sem tudja megtörni a bűnös szokások hatalmát.”¹⁹

Ezért fogalmaz így Pál apostol is: „És ezt mondta nékem: »Elég neked az én kegyelemem, mert az én erőm erőtlenség által végeztetik el.« Nagy örömet dicsekszem azért az én erőtlenségeimmal, hogy a Krisztus ereje lakozzék bennem.”²⁰ A kegyelem lényege pedig éppen abban rejlik, hogy érdemtelenül kapjuk.

Egyedüli gyógyírunk tehát csak az lehet, ha belekapaszzkodunk a meg nem érdemelt kegyelembe, Isten kegyelmébe, és a Krisztusba vetett hit által, az Ő golgotai áldozatára mutatva hárítjuk el Sátán gyilkos vádjait. Mert Krisztus a kereszten helyettem is elszenvedte az én bűneim jogos büntetését. Azonban ilyen bizalmas közösség – amelyben szégyenérzetem ellenére Isten elé merek lépni, és igényelni tudom segítségét, megmentő szeretetét – csak úgy jöhet létre, ha a kapcsolat Isten jellemének valódi, meggyőződéssel alapuló ismeretén nyugszik. Ennek a bizalomnak a helyreállításában rejlik Isten szabadításának valódi mivolta.

Összegzés

Legtöbbünknek talán csak homályos, felszínes fogalmai voltak eddig a szégyenérzetről. Valami rendkívül negatív, kellemetlen érzéssel tudnánk leírni, ha csak saját elgondolásunkra hagyatkozunk. A Szentírás azonban lényegesen kitágította a kérdéskör dimenzióját. A legfontosabb ezek közül, hogy a Biblia a szégyenérzetnek két minőségét, két funkcióját ismeri. A pozitív funkciója az, hogy Isten szerinti bűnbánatra vezesse az embert, és beláttassa velünk valódi

állapotunkat, elveszettségünket. Negatív szerepének lényege pedig abban ragadható meg, hogy a szégyenérzetből fakadó, a valóságot elfedni kívánó viselkedési minták és lelki magatartásformák (például öngazultság, önhittség, érdemszerző cselekedetek stb.) eltávolítanak az Istennel való meghitt közösségtől.

Személyesen nem kisebb horderejű dologban kellett megkövetnem magamat, mint abban, hogy Isten nem is a szégyenérzetből akarja megszabadítani az embert, hiszen az elengedhetetlenül szükséges a bűneink beismeréséhez és az azok miatt érzett őszinte bánkódáshoz. Ezek pedig előfeltételei Isten megbocsátásának. Ily módon a szégyen üdvösségünk elnyerésének folyamatában is fontos katalizátorként működik.

De csak akkor válik a szégyenérzet pozitív szereplővé, ha az érem másik oldalán Isten jellemének, megtérésre indító jóságának igaz ismerete nyugszik. E nélkül nem vagyunk képesek a bűn szégyenét elviselni, és indítékaink szintjén - amely a legtöbb esetben előttünk is rejtve marad - minden jó és rossz igyekezetünk, a legtündöklőbb jótetteink és legmegátalkodottabb gonoszságaink, legalázatosabbnak tűnő viselkedésünk és önmagunk legjobb színben való feltüntetése is bűnös állapotunk elfedésére fog irányulni. Motivációinkat így az önzés táplálja. „Fontos felismernünk, hogy önmagunk alábecsülésének és felülértékelésének ugyanaz a gyökere: az egocentrizmus.”²¹

Isten soha nem felületi kezelést ad a bajainkra. Betegségeinket a bűn gyökerénél akarja gyógyítani, ez pedig maga az önzés.

Amikor Isten szabadításáról beszélünk, ezért nem lehet különállóan kezelni a szégyenérzetet, a bűntudatot, az önvádat, a félelmet, a felelősség áthárítását, az öngazultságot, hiszen ezek szorosan összekapcsolódnak, egyik a másikból fakad, oda-vissza erősítvén egymás hatását. Együttes jelenlétük révén olyan pókhálóban vergődik az ember, a bűn hálójában, amelyből egyedül, saját erőből képtelenség szabadulni. „Csak Krisztus keresztje adhat olyan választ a bűnre, ami megszabadít saját szégyenünktől.”²²

Isten végső megoldása ezért a helyes Istenkép helyreállítására irányul, amely megteremti és visszaállítja azt a bizalmat, amely a bűnesetnél elveszett. Bizalomteljes közösségben Istennel a bűneim ellenére is merek Őhöz fordulni, mert felismerem, hogy az Isten és közöttem lévő válaszfalat, amelyet az önzésem emelt, egyedül Krisztus áldozatának hit általi megértése és elfogadása képes

lerombolni. Egyedül ebben az áldozatban van elég erő ahhoz, hogy megszabadítson és megváltson bűneimből.

Az Istenhez való két alapvető viszonyulás szembenállása bontakozott ki előttünk a szégyenérzet vizsgálata során. Az egyik a saját érdemeiben bízunk, és ezek által akarja kikényszeríteni Isten elfogadását. A másik saját tetteinek állandó helytelenítésével és bűnösségének beismerésével megragadja egyetlen reménységét, Krisztus kegyelmének hatalmát. Nem másról van tehát szó, mint a cselekedetek általi és a hit általi megigazulás egymásnak feszüléséről. A téma feldolgozásának szempontjából nem volt cél, hogy beemeljük a gondolatmenetbe ezt a témát, de a kérdéskör kibontása során elkerülhetetlenné vált, hogy ebbe a végkifejletbe fusson ki a kutatás.

Az Isten igaz ismeretét nélkülöző szégyenérzet megakadályoz bennünket abban, hogy bűnvallomás, bűnbánat és megalázkodás útján elnyerjük Isten bocsánatát és elfogadását. Azonban az Istent őszintén kereső embernek mégsem kell félnie! Isten maga jelenti ki: „Kerestek engem és megtaláltok, mert teljes szívetekből kerestek engem.”²³

Töltse be a szívünket annak ígérete és reménysége, hogy megtaláljuk és megismerjük Istent a maga valódi jellemében, és amilyen súlyos volt a bukásunk, annál nagyobb lesz felemeltetésünk dicsősége Krisztus szeretete által:

„Amilyen mélységes a szégyen és lealacsonyodás a bűn következtében, legalább olyan nagy, sőt még hatalmasabb az a tisztelet és megdicsőülés, amelyet a megváltó szeretet eredményez. Az isteni hasonlatosságra törekvő emberek olyan mennyei kincsek birtokosaivá lesznek, olyan tökéletes hatalomra tesznek szert, amely a soha el nem bukott angyalok fölé emeli őket.”²⁴

Jegyzetek

1 Ezék 16,62-63.

2 Ezék 43,10-11.

3 Ellen G. White: *Krisztus példázatai*. Bibliaiskolák Közössége

Könyvkiadó, Budapest, 2015. 107-109.

4 Jn 3,16-17: „Mert úgy szerette Isten e világot, hogy az ő egyszülött Fiát adta, hogy valaki hisz őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen. Mert nem azért küldte az Isten az ő Fiát a világra, hogy kárhoztassa a világot, hanem hogy megtartassék a világ általa.”

5 Rm 7,18.

6 Préd 7,20.

7 Mk 10,18.

8 Ellen G. White: *A legjobb út*. Advent Kiadó, Budapest, 2009. 8.

9 1Móz 3,1.

10 Jn 8,44.

11 Jel 12,10.

12 1Jn 4,16.

13 Eféz 2,8.

14 Zsid 5,9.

15 Zsid 4,16.

16 1Jn 3,21.

17 Jn 8,10-11.

18 Rm 5,12.

19 Ellen G. White: *A nagy Orvos lábnyomán*. Viata Si Sanatate Kiadó, 2008. 119.

20 2Kor 12,9.

21 Pálhegyi Ferenc - Bruno Schwengeler: *Egészséges önértékelés*. Ethos Kft., 1996. 21.

22 John MacArthur: *Biblikus lelkipozás*. „Jó Hír” Iratmisszió Alapítvány, 2005. 103.

23 Jer 29,13.

24 Ellen G. White: *Krisztus példázatai*, i. m. 114-115.

**(A tanulmány első és második része a *Sola Scriptura* folyóirat
2014/4. és 2015/1. számában jelent meg.)**